

**Εθνογραφία και Λαογραφία,
Αποικιοκρατία και Σπουδές Περιοχής**
Χειμερινό εξάμηνο 2024-25

**Η εθνογραφική έρευνα
και η ‘ανθρωπολογική ματιά’
στη μελέτη της κοινωνίας
και του πολιτισμού**

Ιωάννης Μάνος

Η Κοινωνική Ανθρωπολογία

ερευνά την **κοινωνική και πολιτισμική ποικιλομορφία**, τους διαφορετικούς τρόπους, δηλ., με τους οποίους οργανώνουν τη ζωή τους οι άνθρωποι **σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου** με στόχο να **κατανοήσει** τις σχέσεις ανάμεσά τους και τις συνολικές **ομοιότητες και διαφορές** των κοινωνιών και πολιτισμών

Η εθνογραφική έρευνα

Μια **λεπτομερής μελέτη**
κατά την οποία ο/η ερευνητής/τρια βρίσκεται
σε **άμεση, καθημερινή** και με διάρκεια χρόνου **σχέση**
με τους ανθρώπους που μελετά
στον **τόπο που αυτοί ζουν, ζώντας μαζί τους**
για μία, όσο το δυνατόν μεγαλύτερη, χρονική περίοδο

Η εθνογραφική έρευνα

με στόχο να βιώσει τον **τρόπο ζωής**
τους, να τον **κατανοήσει** μέσα από τη
δική τους σκοπιά και να τον
περιγράψει

Η εθνογραφική έρευνα

Η εθνογραφική έρευνα δίνει **έμφαση**
στον τρόπο που **οι άνθρωποι βιώνουν**
τη ζωή τους **και την περιγράφουν**
με τα δικά τους λόγια

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

- Πως βιώνουν οι άνθρωποι τη ζωή τους από τη δική τους σκοπιά
- Πως περιγράφουν την εμπειρία τους

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

- Με ποιους τρόπους ορίζει η κάθε κοινωνία τις δικές της αντιλήψεις, αξίες, συμβάσεις, πρότυπα
- Ποιες ομοιότητες και διαφορές υπάρχουν εντός μιας κοινωνίας και ανάμεσα σε διαφορετικές κοινωνίες

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

- Η εθνογραφία εξετάζει το «γίνεσθαι», δηλ. τη διαδικασία και υπογραμμίζει τη συνεχώς μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα
- Η εθνογραφική επιτόπια έρευνα προσλαμβάνεται ως ένας διάλογος ανάμεσα στους δύο.

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

- Συμμετοχή στην κοινωνική ζωή
- Άμεση παρατήρηση - βιωματικές εμπειρίες
- **Αλληλεπίδραση** ανάμεσα στα μέλη της υπό έρευνα κοινωνίας και τον/την ερευνητή/τρια
- Προσπάθεια να αποτελέσουμε **μέρος των προσωπικών τους σχέσεων**
- Η διάρκεια παραμονής και ο βαθμός εμπλοκής καθορίζουν το βαθμό κατανόησης

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

■ **Εθνοκεντρισμός**

■ **Πολιτισμικός σχετικισμός**

Ένα **«εμπόδιο»**

και μία **«διέξοδος»**

στην κατανόηση «Άλλων» τόπων, ανθρώπων,
τρόπων ζωής

Εθνοκεντρισμός

Η περιγραφή και αξιολόγηση των άλλων ανθρώπων από τη δική μας σκοπιά και βάσει των δικών μας αξιών και κανόνων

Εθνοκεντρισμός

- Μας εμποδίζει να κατανοήσουμε τις άλλες κοινωνίες όπως εμφανίζονται από μέσα
- Δεν επιτρέπει στους άλλους να είναι διαφορετικοί από εμάς

Πολιτισμικός σχετικισμός

Οι κοινωνίες και οι πολιτισμοί έχουν τη δική τους εσωτερική λογική και μπορούν να γίνουν **κατανοητοί μόνο μέσα στα δικά τους συμφραζόμενα**

Πολιτισμικός σχετικισμός

- **Δεν** θέτει το ερώτημα:

«αν ταιριάζει το φαινόμενο αυτό στη δική μου κοινωνία»

- **Θέτει** το ερώτημα:

«πως το φαινόμενο που ερευνούμε συνδέεται με άλλα φαινόμενα της υπό μελέτη κοινωνίας»

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

■ Η εθνογραφία

- Αναδεικνύει τις φωνές των ανθρώπων που μελετήσαμε

■ Η ανθρωπολογική ματιά

- Είναι μία μορφή αφήγησης που με διαφορετικά μέσα και αφηγηματικές στρατηγικές μεταφέρει την εμπειρία του πεδίου και την ερμηνεία των πολιτισμικών δεδομένων.
- Είναι ένα εργαλείο κατανόησης των κοινωνικών κόσμων που μελετούμε.

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

- Ερευνητικό ερώτημα
- Θεωρητικό πλαίσιο
- Βιβλιογραφική επισκόπηση
- Πεδίο έρευνας
- Εθνογραφική έρευνα και τεχνικές συλλογής στοιχείων
- Επεξεργασία και ανάλυση εθνογραφικού υλικού
- Κεντρική θέση και συμπερασματικές διαπιστώσεις
- Η εθνογραφική έρευνα ως μέρος ευρύτερων ανθρωπολογικών συζητήσεων γύρω από ζητήματα και φαινόμενα

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

Ερευνητικό ερώτημα

- **Σημασία:** Είναι το θεμέλιο κάθε έρευνας. Χωρίς ένα σαφές ερώτημα, η έρευνα μπορεί να γίνει χαοτική και ασαφής. Το ερώτημα καθοδηγεί την επιλογή του υλικού και τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν.
- **Τι είναι:** Το κεντρικό ερώτημα που θέτουμε για να κατευθύνει την έρευνά μας.
- (Πρέπει να) αντανακλά την προσπάθεια να κατανοήσουμε το βίωμα, την εμπειρία, τις κοινωνικές δομές και τις πολιτισμικές πρακτικές.
- Είναι συχνά ανοιχτό και ευέλικτο, για να προσαρμοστεί στις ανακαλύψεις στο πεδίο.

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

Πεδίο έρευνας

- **Σημασία:** Είναι το "εργαστήριο" της εθνογραφίας. Το πεδίο είναι εκεί όπου συλλέγονται τα δεδομένα που θα αναλύσουμε και θα επεξεργαστούμε
- **Τι είναι:** Το μέρος ή το κοινωνικό περιβάλλον όπου γίνεται η επιτόπια έρευνα. Το πεδίο της έρευνας είναι το φυσικό περιβάλλον στο οποίο οι ανθρωπολόγοι ζουν μαζί με την κοινότητα που μελετούν.
- Οι σχέσεις που αναπτύσσονται στο πεδίο και οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις είναι εξαιρετικά σημαντικές.
- **Σχέση με την εθνογραφία:** Το πεδίο επιτρέπει τη συλλογή δεδομένων για την καθημερινότητα και άλλες πτυχές της ζωής των ανθρώπων

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

Τεχνικές συλλογής δεδομένων

- **Τι είναι:** Οι τρόποι με τους οποίους συλλέγουμε πληροφορίες/δεδομένα/στοιχεία, όπως η παρατήρηση και οι συνεντεύξεις.
- **Σημασία:** Οι τεχνικές αυτές είναι το εργαλείο μας για να αποκτήσουμε πρωτογενή δεδομένα, να μάθουμε για τις εμπειρίες και τις πρακτικές των ανθρώπων στο πεδίο.

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

Η εθνογραφία ως περιγραφή και ως επιχείρημα

- Ποιο είναι το κεντρικό επιχείρημα του κειμένου και πώς υποστηρίζεται μέσω της αφήγησης;
- Πώς η ανθρωπολογική ματιά 'οικοδομεί' τη θέση και το επιχείρημα;

Εθνογραφική έρευνα και η 'ανθρωπολογική ματιά

Η εθνογραφία ως μέρος μιας ευρύτερης συζήτησης.

- Πώς συνδέεται το κείμενο με άλλες εθνογραφικές ή ανθρωπολογικές μελέτες;
- Πώς η εθνογραφία συμβάλλει σε ευρύτερες θεωρητικές συζητήσεις μέσα στην ανθρωπολογία.
- Πώς η ανθρωπολογική ματιά συμβάλλει στην κατανόηση των υπό μελέτη φαινομένων;